

หนาวเหนือ



ดอกไม้หน้าหนาวในพระตำหนักดอยตุง

นักวิชาการประมงบรรจุใหม่แกะกล่อง จากหนุ่มปักชำใต้แดนสะตอแบบฉบับลูกน้ำเค็ม เริ่มต้นชีวิตรับราชการครั้งแรกก็ตั้งเข็มทิศมุ่งหน้าสู่ ทะเลหมอก จึงได้มาฝากอนาคตไว้ที่ด่านตรวจ สัตว์น้ำจังหวัดเชียงราย จะด้วยฟ้าลิขิตหรือลิขิต เองนั้นก็ตามที่ที่ทำให้ตัดสินใจตรงดิ่งไปยัง ภาคเหนือ เพราะหลังจากเรียนจบก็ได้ทำงาน ตำแหน่งลูกจ้างพนักงานในจังหวัดชายทะเลกัน อ่าวไทยมาระยะเวลาหนึ่ง แต่ลึกๆ ช่างในใจนั้นปรารถนาสัมผัสอากาศหนาว หมอกขาวๆ ท่ามกลางขุนเขา ตามคำร่ำลือว่างามนักรวมหนา

มนต์เสน่ห์แห่งภาคเหนือได้ดึงดูดผู้คนให้มาสัมผัสกับบรรยากาศแบบพื้นบ้านล้านนาในหลาย จังหวัด ช่วงฤดูหนาวที่นี้เรียกว่าหนาวจับใจเลยทีเดียวสำหรับหนุ่มปักชำใต้ที่เคยสัมผัสแต่กลิ่นไอทะเลมา ตั้งแต่เกิด ตื่นตาตื่นใจไปตามภูมิทัศน์ที่แปลกตา ยิ่งช่วงเดือน ธันวาคม ถึงมกราคม ในทุกๆ ปี เป็นช่วงดอกไม้เมืองเหนือเปล่ง ความสวยงามเต็มที่ รวมถึงไร่สตอร์เบอร์รี่ และไร่ชา และ อุณหภูมิที่ต่ำลงไปจนถึงสภาวะน้ำค้างเป็นน้ำแข็ง ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า “แม่คะนิง” ภาคเหนือเรียก “เหมย ขาบ” ที่กล่าวมาก็คือผลึกน้ำแข็งที่เกิดขึ้นเนื่องจากไอน้ำใน อากาศใกล้ผิวดินลดอุณหภูมิลงถึงอุณหภูมิจุดน้ำค้างแล้วกลั่น ตัวเป็นหยดน้ำ ต่อจากนั้นอุณหภูมียังคงลดต่อไปอีก จนต่ำกว่า จุดเยือกแข็ง ทำให้น้ำค้างแข็งตัวกลายเป็นน้ำแข็ง สิ่งเหล่านี้ สร้างรอยยิ้มแก่แขกผู้มาเยือน แต่น้ำตาคงเปื้อนหน้ากับเจ้าของ ผลผลิตทางการเกษตรหากวางแผนการเก็บเกี่ยวพลาดไป พืชผักจะเสียหายจากปรากฏการณ์นี้ จังหวัดเชียงรายเป็น อันดับต้นๆ ของภาคเหนือที่สามารถโปรยเสน่ห์เรียกแขกได้



พระธาตุดอยเวา

ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย จ.เชียงราย

ห่างจากพรมแดนประมาณ 500 เมตร

อย่างมากมายในแต่ละปี ทั้งแหล่งท่องเที่ยววันหยุด อยุธยา อยุธยา อยุธยา และสถานที่ประวัติศาสตร์มากมาย และสิ่งที่ทำให้ทุกคนต้องรู้จักจังหวัดนี้เป็นอย่างดีก็คือสินค้าจากต่างแดน จะหาของใช้ของฝากก็ต้องแวะเวียนมาสัมผัสกับเมืองแม่สาย

“แม่สาย” เป็นอำเภอเหนือสุดของจังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย โดยมีเขตแดนด้านทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เพื่อนบ้านที่มีประวัติศาสตร์ผูกพันแน่นแฟ้นมานาน ซึ่งกันด้วย “แม่น้ำสาย” แม่สายมีประวัติศาสตร์มายาวนานมากกว่าพันปี จากหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ ดังคำขวัญ “เหนือสุดยอดในสยาม ลือนามพระธาตุเจ้าดอยตุง ผดุงวัฒนธรรมล้านนา เปิดมรรคาสู่อินโดจีน แผ่นดินพระเจ้าพรหมมหาราช” และมีความหลากหลายของเชื้อชาติอย่างมากมาย ไม่น่าแปลกใจหากดูจากลักษณะภูมิประเทศ และย้อนรอย



พ่อค้าแม่ค้าลำเลียงสินค้ามารอหน้าด่านพรมแดน
เปิดประตูเวลา 6.30 นาฬิกา

ประวัติศาสตร์ซึ่งมีทั้งการอพยพหลบภัยหนีภัยสงคราม จนในปัจจุบันทุกปีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดงาน “มหัศจรรย์ 10 ชาติพันธุ์แม่สาย” เป็นการแสดงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย การปรุง



บรรยากาศในตลาดสายลมจอย

และเป็นรูปธรรม สิ่งเหล่านี้อาจจะหลงเหลือเพียงบทความในหน้าหนังสือเก่าๆ เท่านั้น เชื้อชาติของประชากรในอำเภอแม่สาย อาทิเช่น กลุ่มตระกูลภาษาไทย ประกอบด้วย ชาวไทย (ไทใหญ่) ไทลื้อ ไทเขิน ไทยวน ไทโยนก ไทยล้านนา และไทหย่า กลุ่มตระกูลจีนผสมทิเบต ประกอบด้วย คนไทยเชื้อสายจีน คือ จีนฮ้อ จีนคณะชาติ และจีนยูนนาน กลุ่มอาข่าหรืออีเก้อ ลาขู่หรือมุเซอ กลุ่มตระกูลออสโตรเอเชียติก หมายถึง มอญ-เขมร คือ ชาวลัวะ ดาระอั้ง หรือปะหล่องนั่นเอง ทั้งนี้ความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติไม่ได้เป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนมีความเป็นอยู่และยึดความถนัดและความสามารถของตนมาเป็นอาชีพ และการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า อาศัยช่องทางข้ามพรมแดน และการจัดตั้งตลาดต่างๆ

ด้านพรมแดนแม่สายมีจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง คือสะพานมิตรภาพไทย-พม่า แห่งที่ 1 และ



ตลาดสดไม้ลุงชน เป็นตลาดส่งสัตว์น้ำ
ส่งออก

สะพานมิตรภาพไทย-พม่า แห่งที่ 2 โดยเส้นทางเศรษฐกิจระดับชุมชนในปัจจุบันสะพานฯ แห่งที่ 1 ถือเป็นพรมแดนที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะสินค้าส่วนใหญ่ที่ไหลทะลักมาจากประเทศจีน กระจายเข้าสู่ ตลาดสายลมจอย ซึ่งเป็นตลาดฝั่งบ้านเรา หากข้ามไปฝั่งท่าขี้เหล็กประเทศเพื่อนบ้าน คุณจะพบกับสินค้าแบรนด์ดังระดับโลก มากองรวมกันอยู่ที่นี่ ถือสดตั้งค์หลักร้อยก็ได้นาฬิกาข้อมือก็ๆ หูๆ เหมือนกันเป๊ะกับราคาเป็นหมื่นเป็นแสนของยี่ห้อดัง แล้วยังได้อรรถรสไป

มากกว่านั้นอีก คือ การต่อราคากันแบบสนุกสนานไปเลยทีเดียว สินค้าบางอย่างตั้งราคาไว้สองสามพันบาท ต่อราคามาได้ถึงหลักร้อยต้นๆ เอากันถึงขนาดนี้ใครจะจะไม่ถูกใจ กับ

ด้านตรวจสัตว์น้ำจังหวัดเชียงราย รับหน้าที่โดยตรงในการให้บริการพิจารณาออกใบอนุญาตการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านสินค้าทางด้านประมงให้เป็นไปตามกฎหมาย ตรวจสอบกันและปราบปรามการลักลอบสัตว์น้ำ ต้องห้ามตามกฎหมายโดยทำงานร่วมกับกรมศุลกากร และการตรวจจุดผ่อนปรน (อนุโลมให้ประชาชนและสินค้าสำหรับการอุปโภคบริโภคตามวิถีครัวเรือนผ่านข้ามแดน) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร จากข้อมูลทางสถิติพบว่า การค้าสัตว์น้ำผ่านด่านพรมแดนแม่สายนั้นจะเป็นการส่งออกเป็นหลัก โดยเฉพาะปลาน้ำจืดซึ่งแนวโน้มมูลค่าการซื้อขายเพิ่มขึ้นทุกปี



ตลาดสดนายบุญยืน โดยส่วนใหญ่ขาย
สัตว์น้ำสำหรับภายในประเทศ และ
ส่งออกบางส่วน

ตลาดสดสัตว์น้ำส่วนใหญ่แล้วเป็นการค้าขายส่งไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และพ่อค้าแม่ค้าทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ตลาดขายส่งสัตว์น้ำที่นี่เขาค้าขายกันตั้งแต่เช้ามีด พอสว่างเริ่มมีแดดการค้าขายก็เสร็จสิ้นไปแล้ว และบรรจุกองที่ใส่ปลาสำหรับลำเลียงออกจากประเทศไทยนั้นก็แปลกตาไปหน่อยสำหรับผู้ที่ไม่เคยสัมผัสชายแดน เรื่องสุขอนามัยก็ว่ากันไปตามสภาพ ภาชนะเป็น

กระสอบมือสองขนาดบรรจุ 20-30 กิโลกรัม หรือบางคนอาจรองด้วยบับเพื่อการทรงตัวและตั้งได้เป็นระเบียบเวลาอยู่บนรถ หากลำเลียงปลามีชีวิตอย่างปลาตุ๊ก ก็เจาะรูที่กระสอบให้อากาศระบายถ่ายเทได้ เจาะจากกลางราคาเป็นที่เรียบร้อยก็ลำเลียงขึ้นรถเข็นบ้าง รถสามล้อบ้าง ใช้แบบแข่งฟุ้งข้างรถมอเตอร์ไซด์



ซั้งปลาเตรียมบรรจุลงกระสอบ

บ้าง ตามแต่ใครเตรียมมาแบบไหน ซึ่งตลาดสัตว์น้ำหลักของที่นี่มี 2 แห่ง ห่างจากด่านฯ ซ้ำมแดนประมาณ 1-2 กิโลเมตร ปริมาณส่งออกตั้งแต่ 10-300 กิโลกรัม ต่อวัน ต่อผู้ประกอบการ ปลาเป็นสัตว์น้ำหลัก และอันดับต้นๆ ก็เป็นปลานิลที่ครองแชมป์ความนิยมของผู้บริโภคไม่ว่าจะไทยจะเทศ



วิธีการลำเลียงปลาโดยจักรยานยนต์

ขนาดตัวประมาณ 2-3 ตัว/กิโลกรัม ราคาอยู่ที่ 55-60 บาท ตามมาด้วยปลาตุ๊กบึกอูย ขนาดตัวประมาณ 3-4 ตัว/กิโลกรัม ราคาที่ 50-55 บาท ปลา

ยี่สกเทศ ขนาดตัวประมาณ 1.5-3 ตัว/กิโลกรัม ราคาที่ 45-50 บาท และปลาสรวย ขนาดตัวประมาณ 2-3 ตัว/กิโลกรัม ราคาที่ 40-45 บาท ตามลำดับ และมีสัตว์น้ำจากทะเลบ้างประปรายมาส่งออกผ่านพรมแดนนี้

เช่นกัน เช่น กุ้งขาวแวนนาไม ปลากะตักแห้ง และหมึก เป็นที่น่าสังเกตว่าปลาน้ำจืดที่ซื้อขายกันนั้นล้วนมาจากการเพาะเลี้ยงทั้งสิ้น และความต้องการของประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี ซึ่งเห็นได้ชัดว่าผลผลิตจากธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการบริโภค ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ส่งผลโดยตรง ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ หรือแหล่งน้ำตามธรรมชาติหลายแห่งเกิดความตื่นเงินและความเสื่อมโทรมทำให้สัตว์น้ำประจำถิ่นลดลง ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าผู้คนมีฐานะเศรษฐกิจดีขึ้นจึงมีกำลังซื้อมากขึ้นก็ตาม ที่ซึ่งคงเป็นงานหนักสำหรับพวกเราชาวกรมประมงที่ต้อง

ดำเนินการต่อไปทั้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางน้ำ การอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ในอนาคตอันใกล้การเปลี่ยนแปลงไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดเชียงราย และอีกหลายจังหวัดตะเข็บชายแดน ซึ่งหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางแนวทางและยุทธศาสตร์ออกมาค่อนข้างเป็นรูปธรรม มองเห็นความได้เปรียบและเสียเปรียบของพื้นที่ กรมประมงในฐานะผู้รับสนองนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนวงการสัตว์น้ำให้ไปตามความคาดหวัง ฉะนั้นข้อมูลที่แม่นยำจากทุกหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบ มอบหมายหน้าที่ต่างๆ กันไปนั้นมีความสำคัญมาก ต่อการพัฒนา เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอุตสาหกรรมสัตว์น้ำจะได้ประโยชน์จากโอกาสนี้มากนัก ยิ่งเพียงใดก็อยู่ที่การส่งเสริมและพัฒนาที่ตรงจุด ซึ่งจะตรงจุดหรือไม่นั้น มันขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูล และนอกเหนือสิ่งอื่นใดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่ทรงอานุภาพที่สุดซึ่งทำให้หลายๆ คนออกอาการเหงื่อไหลท่ามกลางสายลมหนาวกันมากก็คงหนีไม่พ้นเสียงและภาพสะท้อนจากเกษตรกรผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง นะครับผม



ลาบปลาคั่ว อาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

เรื่องและภาพประกอบ โดย นายอรรถพล บัตเมฆ (มกราคม 2558)